

# СУД МАЙБУТНЬОГО

**Аналіз міжнародного досвіду у використанні інформаційних технологій в судовій системі розвинених держав для покращення роботи вітчизняних судів**

## **Автори:**

**БОЙКО Наталія Олексіївна**  
адвокат м. Києва,  
свідоцтво № 197 від 06 березня 2000 року.

**КОВАЛЬОВА Олена Олександрівна,**  
Суддя Охтирського міськрайонного суду Сумської області,  
обрана безстроково постановою Верховної Ради України № 1943-V  
від 04.03.2010 року

## **ЗМІСТ**

- 1. Введення. Аналіз потреб та можливостей подальшого вдосконалення вітчизняної судової системи.**
- 2. Огляд світових тенденцій, міжнародних досліджень та зарубіжного досвіду розвинених країн, щодо впровадження інформаційних технологій в суддівську систему, на прикладі США, Великої Британії та Австралії.**
- 3. Ведення судових справ он-лайн (ВССО) – не майбутнє, а потреби сьогодення.**
- 4. Категорія судових справ, розгляд яких доцільно і можливо проводити шляхом ВССО.**
- 5. Переваги та можливості ВССО.**

### **Додатки:**

- 1. Діаграма темпів зростання показників розгляду судових справ після введення ВССО в дію.**

## 1. Введення. Аналіз потреб та можливостей подальшого вдосконалення вітчизняної судової системи.

Відомий древній вислів латинською: **«Ad impossibilia lex non cogit - закон не вимагає неможливого»**, слід пам'ятати, всім, хто скептично ставиться до перспектив реформування будь-чого, включаючи суддівську систему.

Поки всі навколо дискутують та спорять, критикують та усіяко виказують своє невдоволення щодо роботи суддів, та і загалом функціонування вітчизняної судової системи, виникає бажання подивитися на нашу третю гілку влади під іншим кутом. Хоча юристу важко більш-менш достовірно відзняти кадри хроніки вітчизняного судочинства, десь так, з 1994 року, до сьогодні, але якщо скласти в пам'яті, та продивитися знову, як історичне кіно, кадри з власної юридичної практики, за згаданий період, то, можливо, багато хто знизив би рівень невдоволення та кількість негативних висловів на адресу наших судів, працівників апарату суду, та і, взагалі, української судової системи вцілому.

Перша частина картини: обшарпані стіни та підлога, відсутність навіть стільця та столу, щоб поставити підпис, довкола черги, приймальні години строго по розкладу, в який неможливо не те, що ознайомитися з матеріалами справи, а навіть просто отримати справу для ознайомлення. А щодо отримання копії будь-якого процесуального документа, - то про це можна написати окрему історію.

Друга частина картини: зручні години роботи судів, доступність та процесуальна зручність отримання справ для ознайомлення, технічна і фактична можливість не тільки отримувати інформацію про рух справи, але й знайомитися з рішеннями суддів всіх рівнів та будь-якої юрисдикції он-лайн, не виходячи з дому чи офісу, - це все в сукупності вже є – СУД МАЙБУТНЬОГО.

Не може не вражати ентузіазм та величезне бажання змін людей, які причетні до розвитку, та завдяки яким ми маємо, нехай ще недосконалий, але здатний прогресувати, суд сьогодні. Суддів, технічних працівників, законотворців, працівників юстиції, журналістів, які змогли, не маючи

достатніх фінансових вливань, пройти цей шлях, та створити можливість дискусії про суд майбутнього.

Не буде перебільшенням відзначити значні та суттєві зміни для покращення та вдосконалення судової системи при незначних матеріальних ресурсах. Здатність штовхнути застарілу радянську систему правосуддя в бік демократичного, доступного та гуманного правосуддя.

Необхідно бути чесними, та визнати, що існуюча в Україні судова система, з усіма її недоліками та складнощами – вже існує в тому форматі, про який ще два десятки років тому ніхто, принаймні, з практикуючих юристів, навіть і мріяти не міг.

Необхідно зважати, що ефективність роботи системи правосуддя для пересічного громадянина, безпосередньо залежить від ефективності виконання судових рішень, що, на жаль, сьогодні знаходиться в жалюгідному стані. При тому, що яке б законне та своєчасне рішення не ухвалювали судді, якщо в подальшому вони не виконуються, негативне враження складається про всю судову систему. Хоча після ухвалення рішення, суддя фактично не має безпосереднього впливу на подальше виконання рішення, однак при неналежному виконанні чи невиконанні рішень, тінь негативного враження падає саме на суди.

## 2. Огляд світових тенденцій, міжнародних досліджень та зарубіжного досвіду щодо впровадження інформаційних технологій в суддівську систему, на прикладі США, Великої Британії та Австралії.

Ще один древній вислів «**Non progredi est regredi - не йти вперед, означає йти назад**», застерігає нас від того, щоб зупинитися на досягнутому, та не думати над тим, як можна покращити існуючу систему вже сьогодні. **Саме покращити, а не руйнувати, існуючу систему правосуддя в Україні – мета цього дослідження.**

Впровадження, завдяки новим технологіям, одного креативного методу ведення певної категорії справ, в майбутньому неминуче призведе до інших змін, та суттєвої зміни всієї системи в цілому.

Ще з середини 90х років минулого століття, в провідних країнах світу, почався процес активного досліджування та впровадження інформаційних технологій в судову систему. Змінюючи не тільки звичну процедуру розгляду судових справ, а й десятиліттями сформований стереотип, так звану «face-to-face» - «лицем до лиця», модель будь-якого суду.

Вивчаючи міжнародний досвід, відразу звертаєш увагу на те, що процес змін, на тлі впровадження нових інформаційних технологій, не був легким ні в одній країні. Звички та стереотипи, а особливо - схильність до черезмірної критики власної судової системи, притаманна всім країнам, і всім періодам розвитку громадянського суспільства.

Так, ще в 1997 році на щорічній конференції правників Австралії під назвою «Майбутнє судів – чи воно є?», що проходила в місті Голд Кост, (штат Квінсленд), Міхаель Дональд Кірбі (Michael Donald Kirby), на той час суддя Верховного суду Австралії, теж підмітив таку рису суспільної думки, та досить емоційно висловився: «...дивлячись на конституційні тексти та повсякденну роботу судів, Вас можна було б вибачити за слова про те, що в судах не багато змінилось за чверть століття, а можливо, й за набагато довший час. Але якби було можливо, поставити питання: нічого не змінилося в майбутньому четверть-сторіччі? все так само,? адвокату часів Діккенса, який виходчи з Холодного будинку потрапляє в сучасний австралійський суд в звичайний день, побачить відносно мало змін... Одинакові перуки та мантії. Ті ж масивні скам'ї та години засідань. Дуже схожі основні процедури оцінки доказів та представлення аргументів... Все та ж сама структура встановлення фактів, норм права та резолютивка...»

Бачимо, що перебільшення в критиці суддівської системи притаманно не тільки нашому українському суспільству.

Привертає увагу ще одне зауваження з тієї ж промови Містера Кірбі, що навіть ті, хто визнають величезні зміни, які інформаційні технології привнесуть в суди, часто виказують стурбованість, щодо стрімкого та непоміркового впровадження нових технологій, що повинно відбуватися в гармонії з основною місією закону та суду.

За час, що минув, від згаданої конференції, у багатьох провідних країнах світу, впроваджено, так зване, віртуальне судочинство (virtual court), засноване на всебічному використанні в процесі відправлення правосуддя сучасних інформаційних технологій і засобів телекомунікацій. Тому, бачучи, що суспільство стикалося в недалекому минулому, та й стикається до сьогодні, з подібними проблемами, які зараз виникають в Україні, необхідно опиратися на підтверджений практикою досвід, і, з одного боку, бездумно не критикувати та необачно не руйнувати існуючу судову систему, а не піддаючись модним тенденціям до критики всього і вся, помірковано та поступово втілювати новітні технології, для досягнення ідеальної моделі третьої гілки влади нашої держави.

Звичайно не зайвим буде зауважити, що інформатизація вітчизняного судочинства поки що зводиться до автоматичного розподілу судових справ, фіксування судового засідання з використанням технічних засобів, автоматизованої системи документообігу, потужність якого залежить від матеріального забезпечення того чи іншого суду, а також не дуже частих випадків віртуального процесу з використанням відео-конференції, які, по суті, стали додатковими, стосовно традиційних, процедур взаємодії суду й учасників судового процесу. Хоча, як вже зазначалося в першому розділі цієї статті, не потрібно недооцінювати або взагалі відкидати перелічені досягнення, які

сталися в нашій системі судочинства за останні роки, а, навпаки використовуючи існуючі, перевірені на практиці та випробувані досвідом технології, для подальшого розвитку всієї інформаційної системи аж до віртуального суду – в майбутньому.

Безумовно, впровадження справжнього віртуального судочинства передбачає побудову не тільки розгалуженої системи фіксації судових процесів, а й способів комунікації між судом та учасниками процесу, проведення дистанційного розгляду судових справ, автоматизованих робочих місць судді, помічника судді, експерта, програмно-технічних комплексів, систем автоматизованого прийняття рішень, автоматизованих систем підтримки прийняття рішення та систем підтримки судової експертизи, автоматизованого формування статистичної звітності щодо діяльності судів та інше. Разом з тим, не потрібно відразу забігати далеко вперед, міняючи все і вся, потрібно зважувати на традиції, сталі стереотипи, та й матеріальне забезпечення, та впровадити новітні технології крок за кроком, збирати, як пазл, який в майбутньому поступово буде здатен трансформуватися в досконалу, зручну для всіх та дійову систему правосуддя.

Як вже згадувалося в другому розділі процес впровадження новітніх інформаційних технологій в повсякденну роботу судів усіх рівнів розвинених держав розпочався ще в 90ті роки минулого сторіччя, що вже сьогодні переросло в широкомасштабну кампанію під назвою «віртуальний суд» (virtual court).

***Уявіть собі весь процес судової справи без відвідування суду взагалі, та без залишення будь-якого фізичного, паперового сліду!!! Це суд майбутнього чи фантастика?***

Ці та інші питання було поставлено більше року тому членом Верховного Суду Каліфорнії Мин У. Чиним юридичним та технічним експертам США під

час вебінару Американської асоціації адвокатів під назвою «Суд майбутнього: використання технологій в суді майбутнього покоління».

Далі, під час згаданого вебінару, колишній голова Верховного Суду Мінесоти Ерік Магнусон, відзначив, що технічний прогрес змінює усталену суддівську роботу шляхом змін самого процесу отримання інформації, об'єму інформації, яку вони отримують та способів обробки цієї інформації. Він, також сказав те, що, напевно, може повторити кожен юрист: «юридична професія, звичайно, є традицією. Вона дійшла до нас починаючи з практики середньовіччя. Ми, також, повільно змінюємося та адаптуємося, Однак, судові системи змінюються, так само, як технології разюче трансформують інші сфери життя навколо нас, і це тільки питання часу до перетворення нашої юридичної професії. Ми повинні впевнитися, що наша трансформація не тільки етичне, але також, що вона використовує технології самого високого рівня».

**Здається, це ж саме питання поставлено зараз і перед українськими юристами.**

На сьогодні, процедуру віртуальних судів в Сполучених Штатах Америки вже впроваджено на практиці в системі третейських судів. Розглянемо можливість віртуального суду на прикладі окремого проекту в форматі веб-порталу, під назвою «віртуальний будинок суду» - [www.virtualcourthouse.com](http://www.virtualcourthouse.com)

Ця система впроваджена як альтернативна судовій он-лай система розв'язання спорів.

#### Основні принципи роботи «віртуального будинку суду»:

Система діє виключно щодо відносин осіб, які попередньо підписали угоду про передачу спорів між собою на розгляд зазначеного «віртуального суду» (на кшталт «арбітражної угоди», що передбачена вітчизняним законодавством при передачі спорів на розгляд третейського суду).

Метою роботи системи, в першу чергу, є прискорення та здешевлення значно дорогого та нешвидкого процесу розгляду справ в судах США. В системі приймають участь на оплатній основі професійні судді, адвокати та експерти, із кола тих, хто є учасником зазначеної системи суду.



*Процедура розгляду справ в «віртуальному будинку суду»:* -

Заздалегідь зареєстрований на веб-порталі, користувач, з числа тих, хто підпадає під юрисдикцію зазначеного суду, згідно з відповідною умовою договору, може в будь який-час за декілька хвилин створити судову справу для розгляду, шляхом заповнення відповідної анкети по суті спору.

- В залежності від правовідносин, щодо яких виник спір, користувачу пропонується заповнити далі шаблони документів (по типу позовної заяви) та додати копії документів в електронному вигляді.

-Після отримання підтвердження про реєстрацію заяви в віртуальному суді, користувач отримує квитанцію на сплату он-лайн за розгляд заяви, що в рази менша, ніж найнижча вартість розгляду спору в звичайному американському суді.

-В найкоротший строк справа розглядається професійним суддею, та проводиться попереднє ознайомлення зі справою. При необхідності, попередні пояснення сторін, отримуються он-лайн. Як правило, попередній розгляд проходить від декількох годин, до декількох днів, в залежності від складності спору.

-Формуються справи в форматі : **запит про медіацію** (процес з посередництва в розв'язанні спорів, широко використовується в США вже більше пів-століття), та **арбітражної вимоги**.

- При необхідності, до справи долучаються, теж он-лайн, експерти, перекладачі (але з числа осіб, зареєстрованих в даному суді).

-Рішення в справі набуває обов'язкової сили, по принципу обов'язковості виконання рішення звичайного суду.

Впровадження віртуального суду саме в форматі третейських судів, пояснюється в першу чергу, прецедентною системою права Сполучених Штатів, та відсутністю єдиного законодавства, що само по собі виключає можливість існування єдиного віртуального проекту в межах усієї суддівської системи. Та, разом з тим, першочерговою ціллю впровадження віртуальних

судів є непомірна вартість будь-якої судової справи, а відтак, нагальна потреба для здешевлення витрат сторін на ведення справи у суді.

### **Ще більш неоднозначна ситуація з впровадженням віртуальних судів склалася і в Великій Британії.**

Ще влітку 2012 року Урядом Великої Британії на обговорення громадськості було винесено так звану програму «Швидке правосуддя», в якій було запропоновано ввести розгляд деякої категорії кримінальних справ (як то – дрібні крадіжки, розгляд заяв щодо застосування запобіжних заходів по більшості кримінальних правопорушень, а також в «низьких» категоріях справ та «безспірних» справах) в прискореному он-лайн режимі. Проводити ці слухання пропонується також і в вихідні та в неробочий час. Для цього черговий суддя може знаходитися в спеціально обладнаних для он-лайн правосуддя приміщеннях муніципалітетів та інших громадських центрів.

Утім, згадана програма зустріла неоднозначну реакцію суспільства і дуже багато критики в різних професійних колах. Так, відразу після обнародування програми уряду «Швидкий суд» в найпопулярнішому в Британії виданні «Зе Гардієнс», вийшла стаття під назвою «Віртуальні суди: більше швидкості, менше правосуддя?». Особливій критиці була піддана сама ідея занадто спрощеної та занадто швидкої процедури розгляду кримінальних справ. Так автор статті Річард Аткінсон зазначає, що в запропонованому форматі розгляду кримінальних справ, є неприйнятні для правосуддя моменти, як то виключення можливості особистого спілкування з захисником до винесення підозри або до застосування запобіжного заходу або навіть звинувачення. Автор статті також застерігає від позбавлення в кримінальному процесі лице-до-лиця контакту для підозрюваного, коли необхідно враховувати також психологічні елементи, такі як умисел правопорушника. Коли стоїть вибір між покаранням у вигляді позбавлення волі чи «розумне прощення», може вимагати для захисту розкриття особистої дуже делікатної інформації від підозрюваного, що

неможливо зробити комфортно через засоби відеозв'язку, сидячи в тісній поліцейській дільниці.

### **3. Ведення судових справ он-лайн (ВССО) – не майбутнє, а потреби українського сьогодення.**

З приведених прикладів бачимо, що ідея віртуального суду в будь-якій державі – питання непросте, і втілювати її необхідно дуже помірковано, зваживши всі докази на користь тієї чи іншої моделі функціонування такого суду, та , що головне, - з урахуванням особливостей тієї чи іншої системи права та моделей його реалізації на практиці.

Необхідно відмітити, що вітчизняна система права разом з централізованою та єдиною системою судів, та відносно невисокий рівень витрат на ведення справ у судах різних інстанцій,( особливо – для фізичних осіб) якнайкраще готова до поступової трансформації судової системи на шляху до впровадження віртуального суду.

Виходячи з офіційної статистики, викладеної на сайті [www.court.gov.ua](http://www.court.gov.ua), за 2013-2014 роки, в середньому від 25 до 50 відсотків справ, що передаються на розгляд судів загальної юрисдикції, становлять справи про визнання права на майно, щодо соціальних виплат, встановлення юридичних фактів тощо. Не секрет, що зазначена категорія справ не потребує присутності сторін в залі судового засідання, та й, як правило, ці справи розглядаються у відсутність сторін, та вирішальною доказовою базою для таких справ є саме документи, а не власні пояснення сторін.

Ця ситуація, навіть в більшій мірі, стосується і справ, що розглядаються господарськими судами на незначні суми (скажімо - до 25 000грн.) Зазначена категорія справ, як правило, не доходить до суду, через ряд передбачених процесуальним законодавством формальностей, які, не тільки не впливають на всебічність та законність прийнятого рішення, а, навпаки, штучно затягують процедуру розгляду справи, та надають можливість відповідачу недобросовісно використовувати свої процесуальні права для штучного затягування справи.

Сотні тисяч невиконаних угод на невеликі суми залишаються без логічного завершення в суді, а керівники юридичних осіб-відповідачів, мають можливість і в подальшому укласти угоди, які не можуть та не збираються виконувати., навіть формально, не мати навіть господарської відповідальності. Зараз виникають дуже часті випадки скрутного, в процесуальному сенсі, становища кредитора від недобросовісності боржника через те, що економічно не вигідно отримати рішення суду і законно списати борг, через зовсім по своєму впливу на повноту розгляду справи несуттєві, але процесуально значущі правила. Такі як присутність позивача при розгляді справи, подання позову за місцезнаходженням відповідача, коли відповідач на слухання, як правило не з'являється, а суддя вимушений відкласти розгляд справи .

Ще один доказ на користь готовності суспільства до впровадження нової системи розгляду деякої категорії справ, є повсякденне масове використання нашими громадянами соціальних мереж, що вже є не тільки звичкою, необхідністю, потребою, а й вимальовує відповідний спосіб життя для широкого кола осіб.

Для розробки викладеної далі ідеї **ВЕДЕННЯ СУДОВИХ СПРАВ ОН-ЛАЙН (ВССО)**, взято за основу дослідження, проведеного з ініціативи Цивільної законодавчої палати Великобританії, групою відомих британських правників, - «Онлайн вирішення спорів», офіційно опублікованого в лютому 2015 року. З деталями проекту можна ознайомитися на сайті [www.judiciary.gov.uk/reviews/online-dispute-resolution](http://www.judiciary.gov.uk/reviews/online-dispute-resolution).

Щоб не зупинятися на деталях вищезазначеного дослідження, пропонуємо власний варіант віртуального суду, адаптований до існуючих в українській судовій системі технологій, та в рамках сучасної вітчизняної системи права, а також менталітету та потреб нашого суспільства.

**ВССО а Україні – не окремо існуюча система розгляду справ, а альтернативний варіант судового розгляду в складі розгляду справ судами всіх рівнів та юрисдикцій.**

**Для швидкого, виваженого та зручного впровадження нової системи, пропонується:**

**Три складові ВЕДЕННЯ СПРАВ ОНЛАЙН (ВССО)**

1. Сума спору на суму, що не перебільшує 25000 грн.
2. Розгляд справ здійснюється спеціально навченими та повноважними професійними суддями (на кшталт слідчого судді в кримінальному провадженні).
3. Впровадження електронного суду виключно в рамках існуючої системи електронного суду.

**Три етапи ВССО:**

1. Онлайн подача заяви та всіх додатків в електронному вигляді на основі електронної заявки, в якій буде розмежування по предмету спору та категорії правовідносин, в залежності від якої буде далі сформовано сам позов автоматично.

2. Оцінка наявності спору та, при наявності останнього, попередній розгляд справи, що також проводиться онлайн. При цьому суддя письмово може ставити запитання сторонам та витребувати додаткові докази. В деяких випадках, на розсуд судді, може застосовуватися відео-конференція, а також витребується будь-яка інформація он-лайн від установ, організацій будь-якого рівня для попередньої оцінки справи.

3. Поки проходить он-лайн розгляд справи, додані до заяви документи на паперових носіях дійдуть до суду звичними засобами поштового зв'язку. Але на момент їх надходження до суду справа буде в основному розглянута.

**4. Категорії судових справ, розгляд яких доцільно і можливо проводити шляхом ВССО.**

Питання впровадження принципово нового методу розгляду справ у суді, в першу чергу, - психологічний чинник, який залежить від готовності суспільства, а особливо, фахівців в галузі права, сприймати саму можливість

ведення справ без присутності учасників процесу в залі засідання. Так, ще якихось 5-10 років тому важко сприймалася можливість купувати речі без відвідування крамниць, або сплачувати за комунальні послуги без стояння в черзі в відділенні Ощадбанку. Вже сьогодні, так званий «он-лайн шоппінг» є звичайною річчю сьогодення, а сплата за товари, послуги через Інтернет настільки широко використовується, що поступове введення системи он-лайн розгляду справ у судах всіх рівнів, - це суспільно необхідний та сучасний спосіб реалізації засобів захисту прав людини. Якщо, ще декілька десятиліть тому, безпосередня присутність учасників судового процесу в залі засідання, вважалася вищим ступенем реалізації на захист порушеного чи невизнаного права, то зараз, навпаки, можливість на розгляд судової справи он-лайн є безпосереднім та сучасним засобом реалізації права особи на захист у суді. Інші аспекти, що беззаперечно, вкрай необхідні для впровадження принципово нової системи розгляду судових справ, технічно-інформаційні, законодавчі, фінансові, є похідними від психологічного сприйняття принципово нової ідеї поряд з традиційним способом судового розгляду.

Саме тому, вибір на користь поступового впровадження ВССО в рамках усієї судової системи, можливий вже сьогодні. Дивлячись на судову систему в розрізі різновидів проваджень, не складно вбачити значну категорію справ, які можливо та необхідно перевести в категорію таких, що можуть бути розглянуті віртуально, он-лайн.

В порядку цивільно-процесуального провадження можна розглядати справи із застосуванням ВССО:

- спори, що виникають із договорів позики, кредиту, банківського вкладу;
- спори про відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу досудового розслідування;
- спори, що виникають із житлових правовідносин про стягнення плати за користування житлом;

- спори, що виникають із сімейних правовідносин: про розірвання шлюбу, про стягнення аліментів;

В порядку КАС можна розглядати справи із застосуванням ВСО:

- справи із спорів з приводу забезпечення реалізації громадянами права голос на виборах, референдумах;

- спори, які витікають з правовідносин щодо захисту прав громадян щодо соціального захисту, забезпечення прав на отримання пенсій, стипендій, інших соціальних виплат;

- про оскарження дій чи бездіяльності органів державної влади та управління

В порядку КПК можна розглядати справи із застосуванням ВСО:

- справи за скаргами в порядку ст. 303 -306 КПК України;

- кримінальні провадження у формі приватного обвинувачення (розділ VI глава 36 КПК України).

ВССО можна також застосовувати під час розгляду більшості категорій справ судами апеляційної та вищої інстанції.

## **5. Переваги та можливості ВССО.**

Введення в дію системи ВССО в рамках діючої системи правосуддя надає можливість не тільки розвантажити в матеріальному та процесуальному сенсі суди, але й дозволить запобігти витрачання часу та коштів на формальності, які аж ніяк не сприяють повному, всебічному та законному розгляду справи, та які є виключно пережитком старої судової системи.

**Вже сьогодні можна констатувати про наступні переваги цієї системи як то:**

- доступність – незалежно від матеріального становища, та особливо для громадян з обмеженими фізичними можливостями, для яких відвідування суду або занадто складно, або, взагалі неможливо;

- зрозумілість – можливість почувати себе впевнено без допомоги спеціаліста в галузі права, оскільки в програму ВСО буде заздалегідь закладено всі можливі варіанти позовної заяви з посиланнями на закон в залежності від категорії спору;

- необхідність – потрібно вже зараз думати про інтернет-покоління сьогоденних тинейджерів та і, в цілому, все більше, і більше онлайн суспільства, в якому вже багато якої діяльності ведеться в електронному вигляді;

- швидкість - так що період невизначеності від невирішеної проблеми зводиться до мінімуму;

- послідовність – деяка ступінь визначеності в своїх рішеннях;

- довіри - наявність відповідних форумів, які будуть ділитися враженнями та висвітлювати проблеми;

- повноти правосуддя – захист прав, які б ніколи не були захищені без можливостей, наданих ВСО;

- пропорційності – витрати на подання позову будуть відповідними сумі вирішуємого питання.

- справедливості – надавати можливість для передання своїх спорів на розсуд професійного незаангажованого спеціаліста;

- порядку - так он-лайн користувачі, яких вже сьогодні, є переважна більшість, зможуть повно отримувати від держави необхідний захист гарантованих їм прав інформаційно-технічним способом.

Дані темпів провадження, що представлені на сайті [www.court.gov.ua](http://www.court.gov.ua) в розділі «огляд даних про стан здійснення правосуддя у 2014 році», які є частиною низки показників, які за рекомендаціями експертів комісії з ефективності правосуддя Ради Європи (СЕРЕЈ), необхідно визначати як параметри продуктивності суду. При цьому, якщо отриманий результат темпів провадження більший за 100 відсотків, то система здатна розглядати більше справ ніж надходить, тим самим зменшуючи обсяги незакінченого провадження. У разі якщо показник менше 100 відсотків – суду не вдалося



розглянути всі справи, що надійшли. Якщо це триває упродовж декількох років, то збільшується кількість нерозглянутих справ.

Виходячи з зазначених офіційних даних темпів провадження, можна передбачити пропорційне зростання темпів розгляду справ судами всіх рівнів, виходячи з мінімального, пропорційного категоріям справ, що можуть бути переведені на розгляд судами в режимі ВССО, коефіцієнта, яке в цілому по провадженням буде становити більше 100 відсотків.

Представлена нижче діаграма наглядно показує зростання ефективності роботи судів при впровадженні ВССО:



### Список використаної літератури та інформаційного матеріалу:

1. F G Brennan, "Key Issues in Judicial Administration" (1996) 6 *Journal of Judicial Administration* 138/Ф.Г. Бреннан «Ключові видання
2. R Widdison, "Electronic Law Practice: An Exercise in Legal Futurology" (1997)\
3. Civil Justice Council "Online Dispute Resolution", 2015/
4. Article "The Court of the future is online" in "Solicitorsjournal"(Legal News, February, 16<sup>th</sup> 2015)  
(<http://www.solicitorsjournal.com/news/management/technology/court-future-online>).
5. American Bar Association, publications of January 2015  
(<http://www.americanbar.org/publications/youraba/2015/january-2015/the-future-of-the-court.html>).
6. The Guardian July 2012  
(<http://www.theguardian.com/commentisfree/2012/jul/18/virtual-courts-speed-justice>)